בהתיז צרורות ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן תרגמא [א]אחבל והא חבל משונה הוא [ב]דמאום בלישה והא נשבר דלי קתני אלא סומכוס היא דאמר צרורות נזק שלם משלם אי סומכוס אימא סיפא ניתז ממנו שבר ונפל על כלי אחר ושברה על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק וכי תימא שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו ואלא הא [א]דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי ° או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי אלא לאו רבנן היא ש"מ בתר מעיקרא אזלינן אמר רב ביבי בר אביי ° [ג]דקאזיל מיניה מיניה [ד]בעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מעלייה משלם מגופו משלם דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה או דלמא מעלייה משלם דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה ת"ש הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס סלקא דעתך אלא לאו הידוס והתיז ובהא קמיפלגי מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם ומאן דאמר מועד קסבר מעלייה משלם לא בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש [ה]הכלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק מאי טעמא לאו משום דהויא להו צרורות ותני עלה משלם חצי נזק מגופו ותסברא לר' אלעזר נזק שלם מגופיה מי אשכחן אלא כגון דשני בהא בגחלת ° ורבי אלעזר סבר לה כר' טרפון [ו]דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ולא היא מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון משום נ"ש רבי אלעזר סבר כסומכוס דאמר צרורות נזק שלם משלם וסבר לה כרבי יהודה דאמר [ז]צד תמות במקומה עומדת וכי קתני מגופו אצד תמות אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד במועד מתחילתו

מי

כספיו לצרורות. והצרורות שברו הכלים והוא לא נגע בכלי. מאן דאמר מועד סבר לה כסומכוס ומאן דאמר אינו מועד סבר לה כרבנן: **ונשבר הדלי.** קס"ד דעל ידי שהיה התרנגול מנקר את החבל נתגלגל הדלי ונשבר: **תרגמא אחבל.** הא דקתני נזק שלם אחבל: **משונה הוא.** שאין דרך שן לאכול את שאין ראוי לה ומאי נזק לשלם: **דמאום בלישה.** שמדובקת בו עיסה. דמאום לשון לכלוך: **אלא סומכוס היא.** ולעולם בתר תבר מנא אזלינן וצרורות הן וסומכוס היא: **בין כחו לכח כחו.** דלי שנתגלגל הוי כחו והאחר שנשבר בצרורות הדלי הוי כח כחו: **דבעי רב אשי.** לקמן בשמעתין: **דקא אזיל.** דלי: **מיניה מיניה.** דתרנגול ולא נשבר על ידי גלגול למקום אחר אלא הוא דוחפו כל שעה ובשעת שבירה נמי: **קסבר מגופו משלם.** והיינו אינו מועד דדינו כתם לכל מילי: **קסבר מעלייה משלם.** והאי מועד דקאמר לאו לנזק שלם אלא לענין עלייה לחצי נזק: **לא בפלוגתא דסומכוס ורבנן.** ומועד לנזק שלם קאמר: **ועל החררה נ"ש.** דהיינו שן. והדלקת גדיש הוי צרורות דאינו אלא כחו שהוא מניח כאן הגחלת והוא הולך ודולק למקום אחר והא מתניתין היא בפירקין: **ותני עלה.** בתוספתא [פ"ג ה"א] מגופו משלם להאי חצי נזק: **ותסברא.** משום צרורות כי אורחייהו מחייב לה: **לר' אלעזר.** דאמר בברייתא נזק שלם ואפילו אי סבירא ליה כסומכוס דאמר צרורות נ"ש מגופיה מי אשכחן נזק שלם וכל אורחיה כגון צרורות רגלא גופיה לא קמיבעי ליה אלא אליבא דרבנן דאמרי חצי נזק מבעיא ליה אי הואי האי כשאר חצי נזק ומגופו או דלמא בתר כאורחיה אזלינן וכל כי אורחיה מעלייה הוא אבל אליבא דסומכוס פשיטא ליה לרבא דמעלייה משלם דהא לכל מילי כמועד משוי להו: **אלא כגון דשני בגחלת.** שנטלה בפיו והניחה דהיינו שינוי אלא בעיין מהכא לא תפשוט דאי בצרורות כאורחייהו דכולי עלמא מעלייה משלם והכא בצרורות שינה בהן קמיפלגי ובצרורות כי אורחייהו בין ר' אלעזר בין תנא קמא סבירא להו כסומכוס דנזק שלם משלם הלכך הכא דשני בצרורות קאמר ת"ק חצי נזק ומגופו משלם דמשונה הוא ותולדה דקרן: **ורבי אלעזר סבר כרבי טרפון דאמר משונה קרן בחצר הניזק משלם נזק שלם.** והואיל ומשונה הוא אע"ג דנזק שלם משלם מגופו הוא דמשלם כדאמרינן לקמן (דף כד:) בשמעתין לרבי טרפון משונה קרן בחצר הניזק מגופו משלם: **ולא היא.** האי ותסברא דקפרכת ובעית למידק מדרבי אלעזר דלאו בצרורות כי אורחייהו מלינן לאוקמיה לאו דוקא ודחייה הוא דמצי לדחויי ולמימר דלאו בכי אורחיה פליגי אלא בדשני אבל מגופה לא תידוק הכי דהא שפיר מצית לאוקמה בצרורות כי אורחייהו ותפשוט דלצרורות מגופו משלם דמאי טעמא מוקמת לה בשינוי ורבי טרפון משום דנזק שלם במידי דאורחיה לא אשכחן מגופו הא לא תיקשי דלעולם בצרורות פליגי ורבי אלעזר כסומכוס: **וס"ל כר"י דאמר.** לקמן במועד צד תמות במקומה עומדת לקמן בפרק שור שנגח ארבעה (דף מה:) והלכך גבי צרורות נמי לסומכוס דחשיב ליה מועד משלם החצי מגופו וכי קתני מגופו אצד תמות: **במועד מתחילתו.** כגון צרורות דאורחייהו:

והא חבל משונה הוא. בשלמא אי אדלי קאי איכא לאוקמא בחבל גרוע וישן ובלוי דאורחיה הוא ליפסק בחטיטה מועטת שמחטטין למצוא המים שבחבל אבל השתא דקאי אחבל ע"כ איירי בחבל חזק דשייכא ביה תשלום אי נמי אי אדלי קאי מצינו לפרש דנפסק היינו שהותר הקשר שהיה ביה הדלי קשור בחבל:

תפשוט דלאו ככחו דמי. הוה מצי למימר דזיל הכא קמדחי ליה וזיל הכא קמדחי ליה אלא דבלאו הכי משני שפיר:

ועל הגדיש משלם ח"נ. לקמן (דף כב.) מפרש למ"ד אשו משום חציו על כל הגדיש משלם חצי נזק דחציו דכלב הן והוי צרורות לבד ממקום גחלת ולמ"ד אשו משום ממונו על כל הגדיש פטור ועל מקום גחלת חצי נזק בדלדייה אדלויי:

נזק שלם מגופו מי אשכחן. פירוש בכי אורחיה:

במועד מתחילתו מי שמעת ליה אלא כגון דשני ואייעד. זו גירסת הקונט' ומפרש כיון דאייעד הדר ה"ל כי אורחיה וכי היכי דבצרורות כי אורחייהו שמועדים מתחילתן ח"נ ותו לא הא נמי דשני ואייעד לא חמור ממועד מתחילתו ואין העדאה לצרורות שינה בהן ומדקתני דמשלם מגופו אלמא לצרורות כי אורחיה נמי מגופו ותפשוט דרבא וקשה דהיכי פשיט הא דרבא דלמא צרורות כי אורחיה מעלייה אבל היכא דשני אע"ג דאייעד משלם מגופו דלצד תמות במקומה עומדת ואין לומר דאין הכי נמי דלא אתי למפשט בעיא דרבא אלא בא לומר שיש ליישב הברייתא בע"א דאין זה סוגית הש"ס ונראה כגירסא דגרס אלא כגון דאייעד ולעולם מצי למפשט בעיין ולא תקשה מידי דרבי אלעזר דלא פליגי בפלוגתא דסומכוס ורבנן ולא בדשני כדקאמרינן ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן אלא תרוייהו כרבנן דסומכוס והכא בצרורות כי אורחייהו ובדאייעד והשתא פשיט בעיא דרבא דיש העדאה לצרורות דאיירי בצרורות כי אורחייהו וכן משמע מדקאמר או דלמא תולדה דרגל היא משמע דאיירי בלא שינוי וכן מדמייתי עלה הידוס אינו מועד דאכי אורחיה מייתי לה לעיל ותימה דלקמן (דף יט.) מוכח דמיירי על ידי שינוי גבי הא דבעי רב אשי יש שינוי בצרורות וקאמר ותפשוט מדבעי רבא יש העדאה מכלל דאין שינוי פירוש דאי יש שינוי היכי אתי מרביע נזק לנזק שלם וכן לקמן פריך והא משונה הוא משמע דאי הוה מוקמא פלוגתייהו בהעדאה ניחא משמע דבעיא דרבא על ידי שינוי איירי ונראה דבתרוייהו מבעיא ליה אם יש העדאה או לאו דאי יש העדאה בצרורות כי אורחייהו גם על ידי שינוי יש העדאה דעיקר העדאה בקרן כתיבה ואי אין העדאה בכי אורחייהו גם ע"י שינוי אין העדאה דע"י העדאה לא הוי טפי מכי אורחיה ומה שפ"ה דבעי' דיש העדאה לא שייך לאוקמא בכי אורחיה דכיון דהוי אורחיה מה לי פעם ראשונה מה לי פעם רביעית לאו פירכא הוא כיון דדמייה רחמנא לקרן בחצי נזק שייכא ביה העדאה:

אלא

עין משפט נר מצוה

יד א ב ג מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הלכה יד ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שצ סעיף יא וע"ש:

◆

מוסף רש"י

משונה קרן בחצר הניזק. קרן תמה וכל תולדותיה קרי משונה, הואיל ושינו את וסמן שלא היו דרכן לכך (לעיל יז.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

נזק מגופו. ש"מ מגופו משלם. ואקשי' אי הכי לר' אלעזר דאמר (על הגדיש) נזק שלם מגופו. והא דר' אלעזר לא אשכחנן לה בהדיא היכא איתמרא מיהו מסתברא דבגדיש מיירי. ופרקי' אלא כגון דשני בהא גחלת. פי' דארייה אריוה ור' אלעזר סבר לה כר' טרפון דאמר משונה [קרן] בחצר הניזק נזק שלם. ודחי' לה ואמר ולא היא אלא ר' אלעזר סבר לה כסומכוס דסבר צרורות נזק שלם. וסבר לה כר' יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וכי קתני מגופו לדברי הכל לרבנן פשוטה היא ולר' אלעזר מצד תמות בלחוד קתני מגופו והחצי שהוא מועד מן העלייה כר' יהודה. והא דרבי יהודה בסוף פ' שור שנגח ד' וה' שוורים הלכה קשרו בעליו כו' עד ר' יהודה אומר תם חייב מועד פטור (גמ') אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר' יהודה אלא צד העדאה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת. ודחי' ג) רב חמא להאי סברא ואמר אימור דשמעת ליה לרב יהודה האי סברא בקרן (ליה) [דשייכא ביה] תמות ומועדות אבל בשן ואש דמועדין

א) אולי צ"ל מיניה דתרנגול. ג) בגמ' רב סמא בריה דרב אשי.

מסורת הש"ס

א) [לקמן יט.], ב) לעיל ג:, ג) לקמן כא:, ד) [לעיל יד. וש"נ], ה) [לקמן לג: מה:],

◆

גליון הש"ס

גמ' או לאו ככחו דמי. עי' לקמן כב ע"א תוס' ד"ה ור"י בלשונו אומי: שם דקאזיל מיניה מיניה. לקמן מד ע"ב: שם ור"א סבר לה כר' טרפון. עי' לקמן דף כא ע"ב תוד"ה ומר סבר:

◆

רבינו חננאל

ואמרי' ת"ש הידוס אינו מועד כו'. ופשוטה היא. ת"ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם. ואוקימנא דמאוס בלישה דלאו משונה ובדלי פשיט רב ביבי דקאזיל מיניה מיניה פי' מיניה א) (דדלי) כי התרנגול מנקר בלישה שבחבל ומגלגל הדלי עצמו והקישו לאבן ונשבר הדלי ונפסק החבל בחיטוטו כהאי גוונא משלם נזק שלם דהכי ודאי בגופם הזיקו את הדלי ולא בכוחם אבל אם נפסק החבל שלא מחמת חיטוטו ונפל הדלי ונשבר זה דין צרורות הוא וחצי נזק הוא דמשלם ואמרי' כי האי גוונא כגון דקאזיל מיניה מיניה בע"ז פ' ר' ישמעאל ובין בזה בין בזה אחד הוא. ובעיא דרבא לא איפשיטא ודינא כדין תיקו. בעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה. ת"ש כלב שנטל את החררה והלך לגדיש אכל את החררה והדליק לגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק. על הגדיש חצי [נזק] מ"ט משום דהוו להו צרורות ותני עלה פי' תני בברייתא ועל הגדיש משלם חצי